

Välkommen till Linneryd

Åkrar, slätterängar och betesmarker med djur – visst är Linneryd en småländsk lantidyll. Nu kan du utforska den själv längs en markerad ströv-slinga. Vandrigen tar dig genom markerna och på en tidsresa genom flera hundra år.

Banar väg för historisk miljö

Genom århundradena har människor brukat jorden i Linneryd. Men efterhand som tiderna förändrades fanns det till slut ingen kvar som kunde ta hand om markerna. Linneryd växte igen och landskapet låg orört fram till den dag vid mitten av 1980-talet då några eldsjälar satte igång med att röja marken. De ville plocka fram ursprunglig betesmark, åkrar och slätterängar som historiens gård folk levde av.

Nu ser markerna helt annorlunda ut, mer likt det som en gång var. Landskapet är mer öppet med glest växande träd och buskar. Nygamla arter fortsätter att vandra in. Här och var har dungar av gran lämnats kvar för att ge skydd åt de betande djuren.

Hur såg livet ut här för trehundraår sedan? De gamla husen som byggts upp igen, öppna betesmarker, åkrar och slätterängar ger tillsammans en känsla av att ha klivit in mitt i livet på en gård på 1800-talet.

Slätteräng

På en slätteräng växer gräs och örter som slås på sensommaren. Längs vandringsleden vid punkt nio ligger slätterängar.

Än en gång frodas gamla arter

Tack vare att marken slås med lie och att betande djur håller landskapet öppet och ljusst, växer återigen nygamla arter i Linneryd. Nu trivs gullviva, slättergubbe, knägräs, darrgräs, borsttistel, blåsuga, ängsvädd, stagg och gök-ärt. I det moderna jordbruket trivs de inte alls och har svårt att överleva.

Artrikedomen är stor på flera ställen. Men på områden som från början var kraftigt igenvuxna kommer det dröja innan de gamla arterna har lyckats göra sitt fulla återtag.

Artrika fuktängar

I väster sänker sig landskapet ner mot en porlande bäck. Skogssäv växer längs vattnets kant och fuktängar breder ut sig. På flera ställen växer extra många olika arter tillsammans. Du kan se lågväxande starrarter, några orkidéarter och slätterblomma, som fått sitt namn av att den blommar just i slättertid.

Darrgräs (*Briza media*) växer i lösa tuvor. Gräset känns igen på de hjärtformade plattade småaxen som hänger på långa tunna grenar.

Slättergubbe (*Arnica montana*) är en flerårig växt som blir upp till en halvmeter hög och blommar juni–juli.

Kattfot (*Antennaria dioica*) är en lågväxt, ullhårig ört som blommar maj–juni.

Odlingslandskap

Insprängt i beteslandskapet ligger många små gamla åkerlappar och slätterängar. Trägärdesgårdar löper längs åkrarnas kanter. De skyddar grödan från hungriga betesdjur. På åkerlappar och ängsmark växer gräs och örter. Alldeles intill ligger högar med sten. De kallas för odlingsrösen. De vittnar om att människor en gång rensade den här marken från sten för att sedan odla på den.

Odlingsrösen

Här kan du se två av Linneryds 350 odlingsrösen som ligger på en av de 38 åkerlapparna. Vid punkt 14 längs vandringsleden bjuds du på en vy över ett åkerskifte.

Betesmark i norra Linneryd

Precis som resten av Linneryd var den norra delen helt igenvuxen. Men också här fattade markägaren röjsågen för att plocka fram den gamla betesmarken. Redan nu finns en del skogsbeten och åkerlyckor i utmarken. Så kallas den mark som ligger längst bort från gården.

Skogsbete

Vid punkt 10 passerar du genom en skogsbetesmark.

Gårdsfolket hamlar ett träd

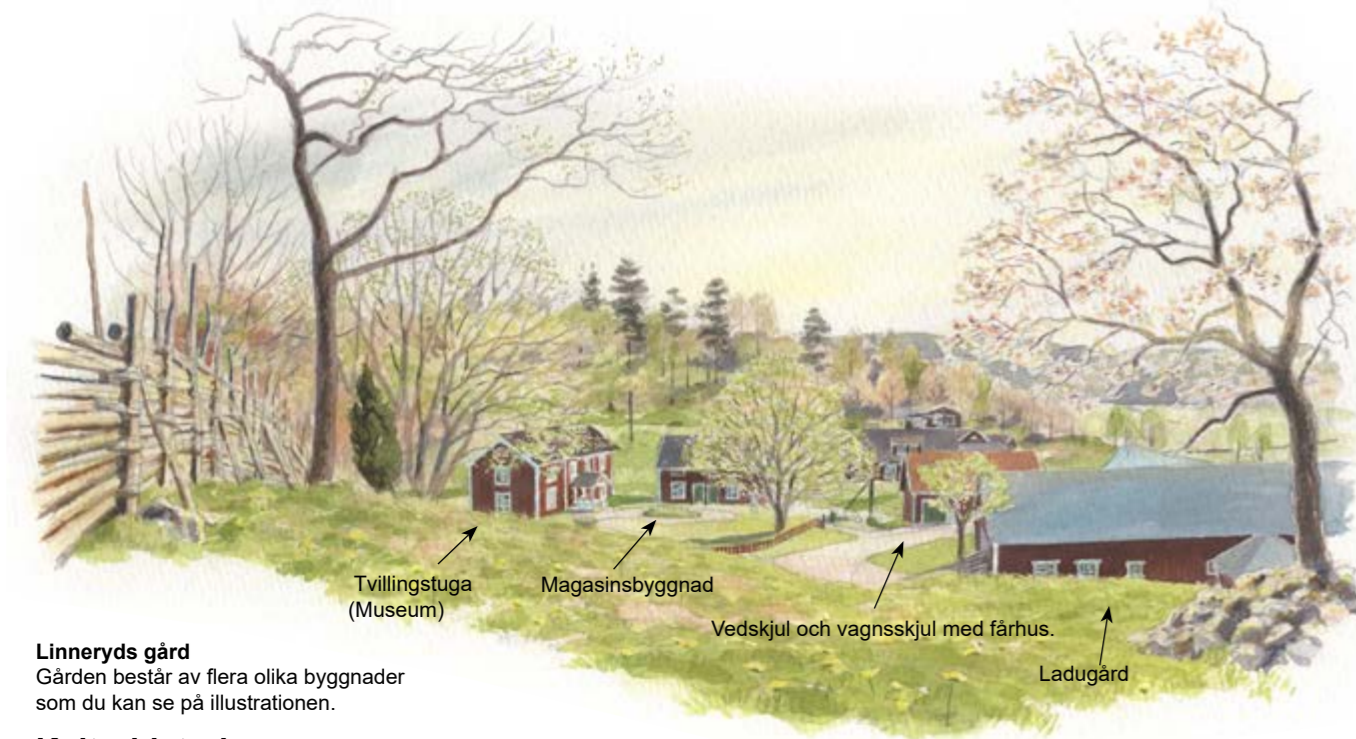
Trädets lövbeklädda toppar och grenar kapas av och ges som foder till djuren. Vid punkt sju kan du se flera hamlade träd.

Hamling av träd

I Linneryd är det lövträden som dominerar. Det speciella med Linneryds lövträd är att flera hundra av dem hamlas. Detta är en gammal tradition som innebär att grenar skärs av under sensommaren.

I gamla tider var hamling en nödvändighet för att säkra vinterfoder till gårdens djur. I dag görs det för att bevara vår gemensamma kulturhistoria och för att gynna flera växt- och djurarter som gärna lever i ihåliga hamlade träd.

Linneryds gård
Gården består av flera olika byggnader som du kan se på illustrationen.

Kulturhistoria

När flyttade de första människorna hit? Det finns skriftliga dokument från år 1545 där den här platsen beskrivs som en boplats. Men det finns spår som pekar på att människor bodde här långt tidigare. Om det vittnar till exempel gamla odlingsrösen. Du kan se dem ligga utspridda i landskapet. En urholkad trästock – en stockbåt – har hittats vid Linnerydsjön. Sådana stockbåtar användes redan på stenåldern. Betyder det att människor levde här för tusentals år sedan? Kanske. Före år 1545 levde och brukades i alla fall jorden här i Linneryd.

Den här platsen hette från början Grishult. Det var inte förrän år 1855 som ägorna fick namnet Linneryd.

Byggnader på gården

På gården finns många gamla byggnader. I slutet av 1900-talet började hantverkare med omsorg ta hand om husen. Snickare utgick ifrån byggnadens ursprungliga utseende. De byggde upp husen på nytt eller rustade upp de som gick att rädda. Följ den markerade slingan och se byggnaderna som hör till gården.

- Tvillingstuga från år 1817.
- Ved- och vagnsskjul med fårhus.
- Ladugårdar som alla är av äldre årgång.
- Magasin med jordkällare, drängkammare, visthusbod och dass.
- Brygghus.
- Fristående jordkällare.
- Sex ängslador som är återskapade efter gammal förlaga.

Tvillingstugan

En byggnad kallas för en tvillingstuga när två spegelvända enkelstugor byggts samman. Linneryds tvillingstuga är från år 1817. Stugan har genomgått en omfattande restaurering som pågått ända sedan slutet av 1900-talet.

Den utvändiga fasaden har fått samma utseende som den hade vid sekelskiftet 1800 – 1900. Invändigt har de olika rummen gjorts iordning så att de återspeglar olika tidsepoker. Den understa tapeten har frilagts i det norra rummet på entréplan. Den tapet som nu är synlig är en schablontryckt tapet från 1800-talets första hälft. Det södra rummet på övre plan pryds än idag av sin originaltapet från början av 1900-talet.

Smålands starkaste man

Väggarna i hallen är dekorerade med en landskapsmålning som troligtvis är från början av 1800-talet. I landskapet syns Putte Torpa Here som ansågs vara en av Smålands och Sveriges starkaste män. Han föddes år 1791, blev 2,2 m lång och vägde cirka 180 kg. Några föremål från hans 57-åriga liv finns bevarade på Smålands museum i Växjö.

Linneryd lever vidare

Idag finns tre äldre mangårdsbyggnader och ett missionshus. Det finns även två yngre åretruntbostäder och ett levande lantbruk.

Fakta

Restaureringsarbetet i Linneryd är ett pågående arbete. År 2018 såg det ut så här:

- Betesmark: 50 hektar.
- Åkermark: 8 hektar fördelat på 38 skiften.
- Odlingsrösen: I anslutning till åkerskiften finns cirka 350 stycken. I andra delar av landskapet finns ytterligare odlingsrösen
- Stenmur: 250 meter.
- Trägårdesgårdar: Cirka 3 500 meter.
- Hamlade träd: Cirka 500 stycken.

Natura 2000

Linneryd är ett Natura 2000-område. Syftet med Natura 2000 är att bevara Europas mest värdefulla och hotade naturtyper och arter.

I Natura 2000-området Linneryd är de prioriterade bevarandevärdena de öppna betesmarkerna med dess värdefulla och artrika flora.

Hitta hit

Linneryd ligger i sydvästra utkanten av Malmbäckes socken i Nässjö kommun och gränsar mot Vaggeryds kommun. Linneryd ligger utmed väg 817 mellan Hok och Malmbäck.

Boka en visning

Du kan boka en guidad tur av Linneryd och av Tvillingstugan där museet ligger. www.linneryd.com

Vill du veta mer?

Länsstyrelsen i Jönköpings län
Telefon: 010-223 60 00
www.lansstyrelsen.se/jonkoping
Linneryds gård
www.linneryd.com

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Produktion Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2023. Vandringsled och folder har tagits fram i samarbete med markägare.

Illustrationer Niklas Johansson
Grafisk form Susanne Odelrot

Linneryd

en småländsk lantidyll

